

ПРОФЕСІЙНО ЗОРІЄНТОВАНА МЕТАПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ

*Трубачеева Світлана Едуардівна
Інститут педагогіки НАПН України,*

*Чорноус Оксана Володимирівна
Інститут педагогіки НАПН України,*

Проблема підготовки молоді до професійної діяльності, до самореалізації особистості — одна з основних проблем в освіті. Значну роль у цьому процесі відіграє профільне та професійне самовизначення учнів. Як забезпечити правильність вибору профілю навчання та майбутньої професії — ось ті нагальні питання, які вимагають уваги та вирішення. Кожен учень рано чи пізно встає перед проблемою вибору майбутньої професії. Ця проблема виявляється досить складно вирішуваною, оскільки активна позиція в цьому плані у багатьох ще не сформована. Тому важлива допомога дорослих на етапі формування готовності до професійного самовизначення. Допомога педагогів старшокласникам в професійному самовизначенні пов'язана з необхідністю інформувати школярів про різноманітність світу професій, про їх зв'язок з науками і предметами, що вивчаються в школі, роз'яснюванні специфіки і особливості професійної діяльності. Також важливо надати учням можливість освоїти практичні навички планування, розвивати здатність бачити позитивну перспективу свого майбутнього життя, створювати емоційну підтримку.

Під професійною орієнтацією розуміють педагогічну технологію, мета якої полягає в тому, щоб допомогти учням виявити здібності і нахили до певних професій, розвинути професійні інтереси і виховати готовність працювати в інтересах особистості, суспільства, держави [4]. Очевидним є те, що в цьому процесі більш значущим є сформованість в учнів не розрізнених знань, а узагальнених та універсальних умінь — метаумінь, які проявляються в здатності вирішувати життєві та професійні проблеми. У якій би сфері діяльності після закінчення школи людина не працювала, для неї важливо уміти самостійно і творчо мислити, уміти поповнювати і поновлювати свої знання. Не випадково у сучасних освітніх документах зазначається, що основним результатом діяльності освітньої установи повинна стати не сис-

тема знань, умінь і навичок сама по собі, а набуття учнями низки певних ключових компетентностей в певних сферах навчальної та соціальної діяльності.

Значну роль у цьому аспекті відіграє проектна діяльність учнів з професійним спрямуванням. Найперспективнішими видами проектної діяльності, з огляду на її потенційні психолого-педагогічні можливості, є колективні міжпредметні та метапредметні проекти, що не тільки виступають як інтегруючий фактор і фактор сучасної освіти, не тільки систематизують знання, а й забезпечують максимальне його наближення до реальних потреб життя, творчої самореалізації, природовідповідного розвитку і конструктивної соціалізації особистості учнів. До цілей метапроектної діяльності можна віднести наступні: 1) навчити вчитися, тобто навчити вирішувати навчальні завдання в сфері навчальної діяльності; 2) навчити пояснювати явища дійсності, їхню сутність, причини, взаємозв'язки, використовуючи відповідний науковий апарат, тобто вирішувати пізнавальні проблеми; 3) навчити орієнтуватися в ключових проблемах сучасного життя - екологічних, політичних, міжкультурної взаємодії й інших, тобто вирішувати аналітичні проблеми; навчити орієнтуватися у світі духовних цінностей; 4) навчити вирішувати проблеми, пов'язані з реалізацією певних соціальних ролей; 5) навчити вирішувати проблеми загальні для різних видів професійної й іншої діяльності; 6) навчити вирішувати проблеми професійного вибору, включаючи підготовку до подальшого навчання [2; 3].

Витоком будь-якого процесу проектування, його задумом є проблемно-пошукова ситуація. Технологія проектування стосовно освітнього процесу є розвитком ідей проблемного навчання, оскільки при рішенні проблемних завдань використовуються метод пошуково-пізнавальної діяльності, методи індукції і дедукції, коли учні йдуть від власного досвіду до пізнання нового і назад до свого досвіду, але вже

збагаченого новою інформацією (синтез-аналіз-синтез).

Метапроектне навчання передбачає не лише інтегрованість предметів один з одним, а і з іншими областями учнівської і загальнолюдської діяльності. Крім того, інтеграція навчальних предметів в актуальне профільно та професійно зорієнтоване знання, сприяє визначенню місця і ролі шкільних предметів у структурі професій, надає можливості старшокласникам виконувати трудові, технологічні, соціальні, професійні проби для визначення з вибором професії.

До проблемних питань організації метапроектного проекту з професійним спрямуванням можна віднести наступні: чому я обрав саме цю професію; з якими науками пов'язана ця професія; історичні аспекти проблеми; досягнення в цій області; які якості повинна мати людина цієї професії; як готувати себе до обраної професії: а) фізично; б) психологічно; в) інтелектуально; яке місце на ринку праці займає ця професія; які навчальні заклади готують фахівців цієї професії [3].

Для професійного самовизначення очікуваний результат полягає у наступному: учні повинні познайомитися з професіями, пов'язаними з майбутнім або обраним профілем навчання; уміти складати алгоритм діяльності у виборі професії для того, щоб зробити цей вибір найбільш усвідомленим; навчитися інтегрувати знання з різних профільних предметів і застосовувати їх на практиці; розвинути навички роботи з додатковою літературою і Інтернетом; навчитися розподіляти обов'язки відповідно з можливостями, працювати у групах; уміти, використовуючи отримані знання, за допомогою засобів Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point готувати презентацію, реферат, доповідь.

Різнопланова колективна проектна діяльність дозволяє широко практикувати принципи змінності, кооперації та вільного вибору у функціонуванні цільових учнівських мікрогруп. Це дає змогу розширювати сферу спілкування учня та актуалізувати потребу у придбанні соціально корисних, конструктивних психологічних якостей. Проектне навчання заохочує і підсилює щире прагнення до навчання з боку учнів, тому що воно використовує безліч дидактичних підходів: навчання у справі, незалежні заняття, спільне навчання, мозковий штурм, рольову гру, евристичне і проблемне навчання, дискусію, командне

навчання [1].

Оскільки у проектній діяльності більшою мірою формуються компетентності, що відносяться до діяльності людини, то у результаті роботи з погляду компетентнісного підходу досягаються наступні цілі: учні навчаються виконувати пізнавальні завдання; орієнтуватися у ключових проблемах сучасного життя; вирішувати аналітичні проблеми. Як підтверджує педагогічна практика, проектне навчання сприяє: розвитку в учнів абстрактного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки, критичного мислення тощо; формуванню інтелектуальних умінь (аналітичних, критичних, комунікативних тощо); тобто комплекс якостей, що забезпечують успішність діяльності в умовах, що змінюються, соціальну мобільність. У результаті роботи в учнів розвивається пізнавальний інтерес до предмета, до проектної діяльності.

В метапроектній діяльності перетинаються багато в чому процеси смисло- і життєтворчості, що реалізуються у формі рефлексії в процесі переосмислення і перетворення людиною життя, що і відповідає тому принципу саморозвитку, коли рішення одних завдань і проблем стимулює розвиток нових форм проектування. В проектуванні учень стає провідним суб'єктом процесу освіти, він сам відбирає необхідну інформацію, сам визначає її необхідність, виходячи з сенсу проекту.

Проектне навчання є однією з найвдаліших технологій, яка достатньо повно відповідає вимогам сучасної освіти, оскільки вона є і практикою, і особистісно орієнтованою. Професійно зорієнтоване метапроектнування допомагає учням усвідомити роль знань в житті і навчанні, знання перестають бути метою, а стають засобом в справжній освіті. До кінця такого навчання діти виявляються здатні вибрати найбільш адекватну форму продовження освіти. Використання проектної методики в освітньому процесі забезпечує формування найбільш універсальних компетентностей — ключових, які формуються засобами міжпредметного і предметного змісту та сприяє здійсненню соціально-педагогічної діагностики готовності учнів до прийняття самостійних рішень, пов'язаних з професійним становленням. Крім того, міжпредметні проекти сприяють формуванню у старшокласників образів успішного працівника, трудової кар'єри, допомагають в отриманні уявлення про свої потенційні можливості і переваги.

Список використаних джерел

1. Голуб Г.Б. Метод проектов - технология компетентностно-ориентированного образования: Методическое пособие для педагогов / Г. Б. Голуб, Е. А. Перелыгина, О. В. Чуракова - Самара; Издательство «Учебная литература», 2006. - 176 с.
2. Трубачева С. Е. Загальнонавчальні компетентності у профільному самовизначенні учнів // Дидактичні засади формування навчальних профілів : посібник / [авт.кол.: В.І.Кизенко, О.К.Корсакова, С.Е.Трубачева та ін.]; за наук. ред. В.І.Кизенка. - К: Педагогічна думка, 2010. - С. 27-35.
3. Трубачева Світлана. Професійно зорієнтована метапроектна діяльність учнів в умовах компетентнісного підходу. / С. Е. Трубачева // Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки» : зб. наук, праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2015. - Вип. 15. - С.305-310.
4. Трубачева С. Е. Метапредметна діяльність старшокласників в умовах профільного навчання /С.Е.Трубачева, О.В.Чорноус //Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». - 2016. - Випуск 1 (38) - С. 298-302. - 344 с.